

یک پیمایش و چند تحلیل؛ آیا سویه‌های خانواده‌گرایی در ایران به سمت سکولار شدن است؟

شناسه خبر: ۱۳۹۶۳۰ دوشنبه ۲۸ اسفند ۱۴۰۲ - ۰۱:۱۵

کر می معتقد است یک روی سکه نتایج موج چهارم پیمایش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان این است که خوشبین باشیم خانواده هنوز زنده، سرپناه و ملجأ است اما اگر سویه‌های این خانواده‌گرایی به سمت سکولار شدن باشد، خود این مسئله نگرانی‌هایی را برای ما ایجاد می‌کند.

به گزارش خبرنگار فرهنگی موج خبر - طیبه مجردیان: میزگرد علمی «تحولات ارزش‌ها و نگرش‌های خانواده در ایران» در گردهمایی سالانه فعالان حوزه زنان به میزبانی پژوهشکده زن و خانواده برگزار شد. در این میزگرد علمی که در جمع شخصیت‌های علمی و مسئولان نهادهای تخصصی حوزه زنان و خانواده و با حضور حجت الاسلام محمدرضا زیبایی‌نژاد مدیریت پژوهشکده زن و خانواده برگزار شد، فریبا علاسوند، رسول صادقی، محمدتقی کر می و صابر جعفری به ارائه نظرات و نتایج پژوهش‌های خود در ارتباط با موضوع میزگرد پرداختند. گزارشی هم از موج چهارم پیمایش ارزش‌ها و

نگرش‌های ایرانیان در جمع اساتید و دانشجویان ارائه شد.

دکتر محمدتقی کرمی، عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، یکی از سخنران این نشست بود. وی ابتدا با طرح این سوال که چرا موج چهارم پیمایش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان مهم است به بیان اهمیت پیمایش‌ها برای مطالعه روند تغییرات و آینده نگرى اشاره کرد و گفت:

پیمایش‌ها با یک نمونه‌گیری فراگیر، داده‌های خامی را در اختیار محققان و پژوهشگران قرار می‌دهند که محققان و پژوهشگران از تکرار مشاهده میدانی معاف شوند و بتوانند این داده‌ها را بر اساس چهارچوب‌های نظری که دارند تحلیل کنند و به پژوهش‌های جدیدی دامن بزنند. نکته دوم این است که چون گویه‌ها تقریباً در همایش‌ها تکرار می‌شود، امکان مطالعه روندها و تغییرات برای ما ممکن می‌شود و حدی از آینده نگرى هم برای ما ممکن می‌شود یعنی وقتی موج‌های مختلف پیمایش ارزش‌ها و نگرش‌ها را مطالعه می‌کنیم، می‌توانیم تغییرات را مشاهده کنیم و ببینیم چه اتفاقی در داخل کشور روی داده است.

در ادامه کرمی به تفاوت معنادار موج چهارم این پیمایش با موج‌های قبل که در سال‌های 79، 82 و 94 انجام شده است، اشاره کرد و گفت:

چیزی که در موج چهارم یک مقدار شگفتی آفرین و قابل توجه بود این است که در حدود 9 بعد اصلی این پیمایش از جمله دینداری، مواضع و نگرش‌های سیاسی، هویت و... با یک شکاف معناداری میان آنچه گفتمان رسمی می‌خواهد و ارزش‌ها و نگرش‌های جامعه مواجه هستیم. اما در مورد خانواده دارد یک اتفاقی می‌افتد و به نظر می‌رسد خانواده دارد ساز دیگری کوک می‌کند. یعنی ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان در باب خانواده در مقایسه با پیمایش موج دوم و سوم دچار تغییر معناداری نیست و به نظر می‌رسد ایرانیان در بحث خانواده هنوز به ارزش‌های خانوادگی مومن هستند و آنها را می‌خواهند. البته این به معنای آن نیست که تغییرات اتفاق نیفتاده است و ما تمایزاتی نمی‌بینیم بلکه تمایزات و فاصله‌گیری‌ها به اندازه سایر ابعاد نیست.

وی ادامه داد: وقتی به موج دوم و سوم مراجعه می‌کنید یک توزیع آماری دارید که خیلی معنا دارد. مثلاً از شما می‌پرسند نظر شما درباره دخالت دین در سیاست چیست؟ تقریباً اینطور هست که اگر در گذشته، مثلاً نظری ندارم (15%)، موافقم یا مخالفم (35-40%) و کاملاً موافقم یا مخالفم (35-40%) از میزان نظرسنجی را به خود اختصاص می‌داد

یعنی یک توزیع نرمال در موج دوم و سوم تقریباً در تمام ابعاد وجود داشت ولی وقتی به موج چهارم می‌رسیم، گزینه‌ی نظری ندارم بسیار کم‌رنگ شده و سویه‌های موافق و کاملاً موافق، یا مخالف و کاملاً مخالف پررنگ شده‌اند.

این استاد دانشگاه در بیان علت این شکاف خاطر نشان کرد:

به نظر می‌رسد جامعه دچار یک دو پارگی و تعارض گفتگومانی شده است. آدم‌ها در پاسخ به وضعیت‌ها دارای مواضع روشن و تیز هستند. معنای این مسئله بسیار روشن و آشکار است و هم می‌شود تحلیل مثبتی روی آن گذاشت و هم می‌شود تحلیل منفی داشت. هم می‌توان سوژگی میدان را بالا دید که آدم‌ها از وضعیت بی‌طرف خارج شدند و نسبت به سوالاتی که از آنها می‌شود پاسخ‌های شفاف دارند اما روی دیگر مسئله این است و ممکن است اینطور خوانش شود که جامعه درگیر یک جنگ زیر پوستی و یا آشکار در مورد ارزش‌ها و نگرش‌ها است. چون یکی از ویژگی‌های جمعیت وسط این است که دو سر طیف را بالانس می‌کنند.

وی ادامه داد:

البته نکته‌ای که وجود دارد و به ما کمک می‌کند این است که وضع خیلی خطرناک نیست به گونه‌ای که فکر کنیم در بعد دینداری و یا ارزش‌ها و نگرش‌های سیاسی و سایر ابعادی که وجود دارد ما یک شکاف عمیق داریم. در مجموع در مورد ارزش‌های سیاسی و هویتی و دینداری، درست است که ما از گفتمان رسمی فاصله گرفتیم اما جنگ مغلوبه نیست یعنی در اکثر این ابعاد یک دعوایی نزدیک به هم وجود دارد و به این شکل نیست که گفتمان رسمی میدان را باخته باشد اما وقتی ما به مسیر پیمایش‌های قبلی نگاه می‌کنیم، نگرانی خیلی بالایی وجود دارد.

کرمی به عدم شکاف جنسیتی در پایبندی به ارزش‌های خانوادگی در پیمایش مذکور به عنوان یکی از موارد زیبای این پیمایش اشاره کرد و گفت: حتی اگر تفاوت‌های زنان و مردان و متأهلین و مجردین را هم در نظر بگیریم، یکی از موارد بسیار زیبای این پیمایش این است که در کلیت آن شکاف جنسیتی معناداری نداریم. اینطور نیست که زنان چیزی بگویند و مردان چیز دیگری بگویند، تفاوت وجود دارد اما به حدی نیست که شکاف را نشان بدهد. بنابراین جامعه ایران هنوز به ارزش‌های خانوادگی پایبند هستند و آنها را می‌خواهند.

محمدتقی کرمی در تحلیل این مسئله که چرا این دو پارگی در خانواده اتفاق نیفتاده است، به طرح چند روایت پرداخت و گفت:

یک روایت این هست که گفتمان خانوادگی گرایی در جهان گفتمان بسیار جدی و مسلط است. مثلاً پوتین در چهار پنج سال اخیر، چهار پنج سخنرانی به شدت خانواده گرا و مستند به آیات انجیل و تورات کرده‌اند. شنیدن این صدا از روسیه برای ما عجیب بود یا بعضی از کشورهایی که در اروپا عمداً صدای خانواده در آنها رسا نبوده اما سیاست‌های حمایت از خانواده یک سابقه بسیار نهادینه در این کشورها و در کل اروپا داشته است. یک تعبیر این است که گفتمان راست در جهان غلبه پیدا کرده و ایران هم تابعی از روندهای جهانی و کل است.

وی ادامه داد:

روایتی دیگری که به نظر من می‌تواند تا حدودی مسئله بقای ارزش‌های خانواده و میل جامعه ایرانی به محترم شمردن ارزش‌های خانوادگی را توضیح بدهد، فرار از تخاصم گفتمانی در جامعه و روی آوردن به سیاست زندگی است. به یک معنای خانواده دارد ارزش‌های خودش را از آن چیزی که در صحنه عینیت محل جنگ و گفتگو و مناقشه قرار می‌گیرد، سوا می‌کند. شاید بتوان گفت این آخرین پناهگاهی است که ایرانیان به لحاظ تعلق هویتی و معنایی برای خودشان دارند.

کرمی در پایان خاطر نشان کرد:

این تحلیل وقتی برای ما برجسته می‌شود که ارزش‌های خانوادگی در ایران خرجش را از ارزش‌های دینی هم جدا می‌کند یعنی روی دیگر اینکه خوشحال باشیم که ارزش‌های خانوادگی در ایران همچنان محترم است، روی دیگرش این است که حواستان باشد که این محترم بودن در فاصله گذاری با ارزش‌های دینی است. یعنی جامعه ایرانی دارد به این معنا می‌رسد که حساب خانواده گرایی از حساب دینداری در سطح بالا یا ایدئولوژی‌های سیاسی در سطح بالا و مسائل هویتی از هم جدا است. ما در این جامعه میان ارزش‌های دینی و ارزش‌های خانوادگی توازی داشتیم. در تمام دنیا هم اینگونه است؛ در آمریکا هم متدینین طرفدار خانواده هستند. بنابراین یک روی سکه این است که خوشبین باشیم خانواده هنوز زنده، سرپناه و ملجا است. اما ضمن اینکه ادعا نمی‌کنم شکاف بسیار جدی است، روی دیگر سکه این است که حواستان باشد اگر به سمت این برویم که یک خانواده گرایی در ایران

داشته باشیم که سویه‌های این خانواده گرایشی به سمت سکولار شدن باشد، خود این مسئله نگرانی‌هایی را برای ما ایجاد می‌کند.

پایان پیام/

انتهای پیام/